

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában, földszint.
Kéziratokat nem adunk vissza.

Telefon-szám: 151.

ELŐFIZETÉS: Helyben 1 évre 12 ft, 1/2 évre 6 ft, 1/4 évre 3 ft, 1 óra 1 ft. — Vidéken 1 évre 14 ft, 1/2 évre 7 ft, 1/4 évre 3 ft 50 kr, 1 óra 1 ft 20 kr.

HIRDETÉSEK: 6-hasábos petit sor egyszer 10 kr, minden következőnél 8 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Nyúltér sora 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

ARADI NYOMDARÉSZVÉNYTÁRSASÁG (az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.)

Telefon-szám: 151.

Boros Beni beszéde.

— A képviselőház 1895. február 15-iki ülésén. —
(Saját tudósítónk express-levél.)

Budapest, február 15.

A képviselőház mai ülésén Boros Beni orsz. képviselő hosszasan szólott hozzá a napirenden levő pénzügyi költségvetéshez.

A beszéd — melyet alább teljes terjedelmében közlünk — élénk feltűnést keltett az egész képviselőházban. Boros Beni mint mindig, úgy ezuttal is a meggyőződés erejével szólott s hívta fel a figyelmet azokra a visszasságokra, melyek az adóhivatalok elhelyezésében és a lakbérviszonyok rendezetlenségében a leghatározottabban hátrányosak.

E hátrányokat élénken illusztrálta az Aradról és Aradmegyéből idézett példákkal, a melyek Boros Beni mai felszólalásának jogosultságáról meggyőzték mindazokat, a kiknek a felszólalás kissé erélyes hangja szokatlannak tetszett.

Ezt a beszédet, a melyet itt szószerint közlünk, olvassa el minden aradi és aradmegyei polgár. Megérdemli!

A megüritt bizottsági tagsági helyek választással történt betöltése után a napirendhez először szólott hozzá:

Boros Beni: T. ház! (Halljunk) A t. pénzügyminiszterium előterjesztésének többen azon részével foglalkoztak, a mely tulajdonképen abban benn nem volt. Azoktól az előttem szólott t. képviselőktől több oly fontos teendők sorozatát hallottuk, a melyeket az igen t. pénzügyminiszter ur előterjesztésében fel nem emített és a melyeknek munkakörébe való bevonását a képviselő urak a maguk részéről kívánták. Én megengedem azt t. képviselőház, hogy a pénzügyminiszter ur több oly fontos teendőt előterjesztésében nem említett fel, de melyet meggyőződésem szerint munkakörébe ugyis be fog vonni, és a melyekre vonatkozólag talán az a felfogás volt, hogy elég nagy munkásságot, ügyességet és elég nagy kitartást igényel már azon teendőknek is végrehajtása és létesítése, a melyeket előterjesztésében felhozott és a melyeknek sikerét én tiszta szívemből óhajtom.

Meg is vagyok erről győződve és ismervé az igen t. pénzügyminiszter urnak komoly törekvését és szándékait, végre tudva azt, hogy azokat, amiket az országgyűlés előtt, mint teljesítendőket feltárt, igyekezni is fog teljesíteni.

Most nem e czélből szólok fel és nem az okból, hogy az ő előterjesztésében esetleg be nem foglalt bizonyos fontos kérdéseket itt szóba hozzak. Én inkább azzal kívánok foglalkozni, ami előterjesztésében foglaltatik, de a mire vonatkozólag némely észrevételeim van. Ezen észrevételeket itt megtenni, a t. ház becses engedelmével annál is inkább kötelességem, mert azt hiszem, hogy ez az ország adminisztrációjának, különösen pénzügyi adminisztrációjának érdekében van.

Az adóhivatalok szaporítása.

Mindenekelőtt hivatkozom a költségvetés azon tételére, amely az állami adóhivatalok szaporítására vonatkozik és amely adóhivatal szaporítással a pénzügyi költségvetés indoklása is foglalkozik. Maga a pénzügyi adminisztráció és kormányzat elismeri, hogy az adóhivatalokat szaporítani kell és erre vonatkozólag egy — sajnos nagyon csekély — tétel fel is van véve a költségvetésben.

Olvassuk az indoklásból is, hogy 10 új adóhivatal van 1895-re tervezetbe véve azon 6 adóhivatalon kívül, amelyeket előttem egy esztendővel tervezetbe lett véve, de sajnos eddig létesíteni nem lehetett. De ez indoklásból olvassuk továbbá hogy 1891-ben 4 adóhivatal, 1892-ben 6, 1893-ban 5 adóhivatal létesítették, összesen tehát azokkal, amelyek igértettek, de még eddig nem létesítették 21 adóhivatal az, amelyre a pénzügyi kormányzat a lakosságnak ezuttal kedvezkedett.

T. ház, az én véleményem e tekintetben az, hogy ha az állam magát feljogosítva érzi, de nemcsak feljogosítva érzi, hanem erre a szükségesség is fenn áll, hogy az állam a lakosság áldozatkészségére apelláljon, akkor okvetlenül gondoskodni kell arról, hogy a lakosság ezen áldozatkészségét megfelelő könnyűséggel teljesíthesse is. Én, t. ház, összehasonlítva e tekintetben a mi viszonyainkat a külföldi viszonyokkal, és hivatkozva magunkra a pénzügyi kapacitásokra és olyanokra, akik ezzel a kérdéssel foglalkoztak, erre azt állíthatom — az ő véleményüket nyilvánítva — hogy már 1891-ben 150 adóhivalt kellett volna létesíteni, hogy ha meg akartunk volna felelni azoknak a követelményeknek, a melyeket a pontos adóbeszolgáltatás és egyáltalán mindazon fontos jogügyletek megkövetelnek, a melyek az élet minden perczében előfordulnak.

Nincs szerződés-kötés, semmitféle jogügylet, a mely szükségessé ne tenné az adóhivatalok igénybe vételét. És mi történt 4—5 év alatt csak 15 adóhivatal létesítették. Menegedem, hogy ez is abból a rendszerből kifolyólag történt, a mely a legfőbb elvül azt tüzte ki, hogy az államháztartás egyensúlyát helyreállítsa de még akkor is 150 adóhivalt kellett volna felállítani, nem pedig 15-öt és most nem 10-el tervezni, a melyre csak 40000 ft van a költségvetésbe fölvéve.

Határozottan merem állítani, t. ház, hogy ez a 120 adóhivatal még fiskális szempontból sem vált volna az országnak hátrányára.

Wekerle Sándor: Csak hogy arra való ember is kell!

Boros Beni: Az a legkisebb baj, mert ember mindig van. Ez tehát nem argumentum. Hogy e tekintetben fiskális szempontból mily kevéssé lett a közönség kívánsága méltányolva, elég egyes példákra hivatkozom.

A borosjenői adóhivatal.

Hozzám legközelebb van egy adóhivatal, melynek példája felemlítésre méltó, a b o r o s j e n ő i adóhivatal. Evtizedeken keresztül fenállott itt az adóhivatal, de elhelyezték azért, mert geographiai kérdések tették ezt akkor szükségessé.

Ugyanis a 70 kilométernyi hosszú vasutal nem bíró vidéknek szélen fakadt Borosjenő. Helyes volt, áttették a vidék közepére az adóhivalt. De azóta megépült az egész körület hosszában a vasut, de a hol az adóhivatal

most van, ott nincs vasútállomás, és azon körületek, mely 70 kilométer hosszú, minden jelentékenyebb községéhez vasuton lehet hozzáférni, csak ott nincs közelfekvő vasútállomás, a hol az adóhivatal van. Azonkívül e községben nincs telekkönyv és a hol a járásbíróság van a telekkönyvi hatósággal, ott nincs adóhivatal. Hát szabad ilyenemnek lenni, t. ház? Szabad-e ilyen anomaliákat egy napig is tűrni? Nem! nem szabad és annál kevésbé nem, mert meg vagyok győződve, hogy a volt pénzügyminiszter ur ennek tarthatatlanságát maga is belátta, sőt, ha szabad rá hivatkoznom, ezen bajnak orvoslását kitétele helyezte.

Nagyon sajnálom, hogy dacára ennek ügy eddig rendezve nem lett.

En kérdésként terjeszttem elő azon kívánságomat, hogy a pénzügyi kormányzat e tekintetben a lakosságnak már annyiszor nyilvánult és sokszor a kormányzat saját meggyőződése alapján is tapasztalt igényeit lehetőleg kielégíteni sziveskedjék.

Első és fődolog, ha adófizetéssel köteleztünk, hogy az organumokat teremtsük meg, hol a fizetést könnyen és költségek nélkül teljesíthessük. Ki fizeti meg az adózó állampolgároknak azt, hogy posta útján, vagy nem is posta útján, hanem kocsi és fuvarok felvételével legyen kénytelen adóját leróni, melynek költsége gyakran két háromszor több annál, a mit az adózó adókötelezettsége fejében fizetni tartozik? A magyar lakosság hazaszeretete és áldozatkészsége el tudta tűrni eddig ezt az anomaliát és kötelességét teljesíti most úgy, mint azt eddig soha nem tette, de ezzel szemben viszonyosságot kell gyakorolni.

Az állami adminisztráció.

Vannak azután más kérdések is. Azt hiszem, nagyon fontos dolog az állami adminisztráció kérdése is, mert a helyes adminisztráció minden államalapító képezi. Sajnosan kell bevallanunk, hogy Magyarország a nyugati civilizált államok közt a legrosszabbul adminisztrált állam.

Ez sem a jelenlegi, sem a volt kormányzatnak a hibája, ez régi bajunk és a mi szerencsétlen helyzetünk, de a miat a volt kormányzatnak kötelessége volt, úgy a jelenleginek is kötelesség, hogy ezen sajnos állapotokon segítsen s az én felszólalásom jelmét csak azért célozta, hogy ezen helyzeten lehetőleg változtassunk.

A hivatalnok fizetések.

Azt el kell ismernünk, hogy a volt kormány különösen pedig a volt pénzügyminiszter ur érdemeket szerzett magának az által, hogy a hivatalnokok fizésrendezését a ház elé terjesztette és végre is hajtotta. Ez által kétségtelenül elismerésre méltó érdemeket szerzett magának. De hivatkozom azon tárgyalásokra, melyek a fizetések emelésénél itt e házban folytak. Méltóztassanak visszaemlékezni, nem volt általánosságban kifogás az ellen, hogy a hivatalnokok fizetése úgy rendeztesse, mint ahogy rendeztetett is. Elismertük mindnyájan minden oldalról, hogy az nem

felelt meg ugyan teljesen a tisztviselők igényeinek, de azért a fizetések tervezett rendezésébe, tekintettel az állam pénzügyeire beletnyugodtunk.

A lakbér szabályozása.

Volt azonban a fizetésrendezéseknek egy pontja, és ez a lakberek kérdése, melyről mindenki kivétel nélkül elismerte, hogy az nem úgy rendeztetett, mint azt rendezni kellett volna.

Rámutattak ezzel szemben azon jelentékeny áldozatokra, melyeket a helyes rendezés igényelt volna, de elismerte mindenki, hogy azon lakbér kiszabások, melyek az egyes hivatalnokok fizetési sémájába beállítva lettek, nem méltók azon álláshoz, a melyet az illetők betöltének.

T. képviselőház, méltóztassék megengedni, hogy csak egyetlen egy példára hivatkozzam: egy bírónak 300 frt lakbére van. Ez a mai állapotok között egy képtelen helyzet. És mi ennek következménye? Az, hogy állami tisztviselőink anyagi körülményeiknél fogva a legrosszabb és legsajnosabb viszonyok közé jutnak. Ezt a gyenge oldalát, a fizetésrendezéseknek akkor a ház minden oldala, sőt maga a kormány is elismerte. Sőt miután a lakbér szabályozásánál a mai viszonyoknak meg nem felelőleg egyes előkelő városokra nézve, a melyekről általánosan ismeretes, hogy ott a lakberek majdnem oly magasak mint Budapesten, úgy intézkedtek, hogy a hivatalnokoknak tényleges lakbérilletményeik az ott uralkodó viszonyokkal egyáltalában összeilleszthetők nem voltak: ekkor a t. ház bölcsessége felhatalmazta a miniszteriumot akkor, hogy a lakbér szabályozásában előforduló méltánytalan állapotot ott, ahol szükségesnek tartja, saját hatáskörében segítsen. Meggyőződtem azonban, hogy e tekintetben az, aminek megtörténni kellett volna, nem történt meg. Ismét a takarékoságra kell vissza vezetnem az egészet, de akármiként igyekszünk az államháztartásban a takarékoságot fenntartani, vannak a kérdésnek olyan feladatai, amelyeket tovább ignorálni nem szabad és ezen követelmények egyik legfőbbje abban áll, hogy az állam tisztviselőinek, azoknak, akik az egész államháztartásnak oszlopai, lételet, existenciáját lehetőleg megkönnyítjük.

Arad érdekében.

Most t. ház, ha egy oly város — és most ismét egy konkrét példára hivatkozom — mint Arad, a harmadik lakosztály-szabályzatba osztatik be, akkor, a mikor köztudomásu dolog, hogy ott az élet az ország legdrágább városaiban előforduló viszonyokhoz képest alakul: akkor ez a kormányzatnak egy mulasztása és itt ismét kötelességemnek tartottam az igen tisztelt pénzügyminiszter ur

figyelmét erre felhívni és szerencsés voltam a helyzet javítására vonatkozó ígéretét kinyerni.

De annak teljesítése be nem következett. Nem elég az állam tisztviselőitől kötelességük teljesítését kötelezni, hanem azon tisztviselőinek anyagi érdekeit ott, hol igényeik méltányosak, tekintetbe kell venni.

Csak így lehet nálunk jobb állami adminisztrációt elérni: meghozhatjuk a legjobb törvényeket, de ha emberek tisztességes existenciáját, a kiken az állami teendőknek egész sorozata és minden részlete nyugszik, nem tesszük lehetővé, akkor a helyes kormányzás — szerény felfogásom szerint — lehetetlen. Arra kérem az igen tisztelt pénzügyminiszter urat, ne méltóztassék azokra a régi tabelláris adatokon épült kimutatásokra nagy súlyt fektetni, méltóztassék egész egyszerűen meggyőződést szerezni arról, hogy az a tisztviselő, aki egyik vagy másik városba, mondjuk pl. Aradra van helyezve, megkapja-e az államtól ott a lakbérilletményt, amely az általa tényleg fizetett lakbérnek megfelel? Ha azt megkapja, úgy nem szólok semmit, de ha nem kapja meg, okvetlenül gondoskodni kell arról, hogy azon lakbérilletményt, amelyet tényleg fizet, megkapja, vagy különben méltóztassék az államnak neki természetben lakást adni. Más megoldás nincs. Az állam nem követelheti polgáraitól sem az igazságtalan adózást, de tisztviselőitől sem kívánhatja, hogy annak fejében, hogy lakhassék, többet legyen kénytelen kiadni, mint amennyit az államtól kap.

Ezek, t. ház, megengedem, nem nagyon fontos, az állam belétele nézve nem rendkívül fontos dolgok, de még is oly dolgok, melyek közvetve gyakran a legnagyobb nehézségeket, hiányokat okozzák az államháztartásban. Az adófizetés megkönnyebbítése, az állami tisztviselők helyzetének javítása, két oly elv, mely felfogásom szerint minden kormányzati ágának, de különösen a pénzügyi kormányzatnak egyik legelső teendője.

Csak kérést akartam az igen t. pénzügyminiszter urhoz ez iránt intézni; azt hiszem, szives lesz megígérni, hogy ezen állapotokon segíteni fog, és ha ezt megígéri, úgy a milyen komoly embernek ismerem, ígéretét teljesíteni is fogja. Ajánlom tehát ismételve kérésemet szives figyelmébe. (Helyeslés.)

BELFÖLD.

A Bánffy-kabinet helyzete. A „Pol. Korr.” egy budapesti tudósítása konstatálja, hogy a Bánffy-kabinet iránt általában jóakarát mutatkozik, ami a törvényhozás tárgyalásaiban uralkodó békés szellemben nyilvánult. — Még nyilvánvalóbb lesz ez a hangulat a főrendiházban, ha az a még hátralevő egyházpolitikai javaslatokat fogja tárgyalni, ami e hó végére várható. Minden higgadtan gondolkodó hazafi véget akar vetni az izgatottság amaz állapotának, mely Magyarországon oly rég óta uralkodik a első sorban a főrendiház tagjaiban van meg ez az óhaj. Előrelátható tehát, hogy a főrendiházban az egyházpolitikai viták befejezését siettetni fogják a ellenezni fognak mindenféle halogatást és revizionális szándékokat. Azonfelül nagyban hozzájárul a közvélemény minden rétegében a kedélyek megnyugtatósára az a meggyőződés, hogy a Bánffy-kabinetnek a korona magatartása, mely a legújabb időkben történt kinevezésekben és egyéb aktusokban nyilvánult, javára szolgált. Ily körülmények közt remélhető, hogy ha nem jön közbe semmi, sikerül a delegációk egybegyűltéig tabula rasát csinálni.

Farbaky István kerülete. Egyes ellenzéki lapoknak az a híre, hogy Farbaky István országgyűlési képviselőt miniszteri tanácsosá neveztek ki a pénzügyminiszteriumba és a bányágyek legfőbb igazgatásával bízták meg, — mint illetékes forrásból értesülünk — semmi alappal sem bír. Elesik tehát az a nagy buszossággal hozzáfűzött következtetés is, mintha a kinevezéssel Gränsenstein Béla pénzügyminiszteri államtitkárnak akarnának „kerületet teremteni.”

A kultuszminiszter a néppárt ellen.

— A csáktornyai mandátum átnyújtása. —

E csáktornyai választókerület küldöttsége tegnap délelőtt nyújtotta át dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszternek a mandátumot, aki ezuttal nagyérdekléssel beszédben kelt ki a felekezeti alapon való pártszervezkedés ellen és elítélte azt a harcsmódot, ahogyan a klerikálisok a csáktornyai mandátumot elhódítani akarták.

Gósony László főjegyző idővölő szavaira a miniszter a következő, nagyfontosságú beszédet mondotta:

Mélyen tisztelt barátaim! Alig harmadfél év alatt másodsor részeselek abban a szerencsében, hogy a csáktornyai választókerület bizalmával megtisztelt. Kétségtelenül a legnagyobb bizalommal, ami csak polgárt érhet polgártársai részéről. Amidőn ezért önöknek egyenként, de az egész választókerületnek a legnagyobb köszönetét mondanám, úgy ép-

Az „Aradi Közlöny” tárczája.

A modell.

Irta: Liptal Károly.

Iszonyu dörrenés zavarta meg az „Arany bárány” vendégfogadó oásndes folyosóinak nyugalmát.

A kiszolgáló személyzet ijedten tódult ki a folyosóra és rémült arccal kérdezősködtek egymástól a zaj oka felől. A szobaleányok rosszat sejtve tördelték kezeiket és rémülten mutogattak a 11-es szoba felé, honnan a robajt hallották.

Délutáni álmából fölzarvarva, előkerült a fogadó jól megtermett tulajdonosa is és nyomban kiadta a rendeletet, hogy ki kell nyitni a tizenegyes számú szoba ajtaját. A személyzet gyöngébb idegzettű tagjai félve vonultak el az ajtó felé és csak a katonaviselt bérszolga, meg a szobapinczér maradtak ott a kopogtattak be az ajtón.

Semmi zaj sem hallatszott a szobából, mire a fogadó kiadta a rendeletet a kapusnak, hogy hozza elő a tartalékkulcsot.

Amíg a kapus előkerült a kulccsal, Gyula a pinzér, bekandikált a kulcslyukon.

— Nem lehet kinyitni a kulccsal. Belülről zárva van a másik kulcs.

— Szaladjatok lakatosért, te meg Pista hívd elő a rendőrbizost — osztogatta a parancsokat a fogadós.

Amíg a lakatos meg a rendőrség előkerült, a személyzet idegesen tanakodott, hogy ki lehet az öngyilkos, mert azt már sejtették, hogy a tizenegyesben valami tragédia játszódott le.

— Valami asszonyág szállt meg ebben a szobában az este — világosítá föl a többieket a kulcsárnyó.

— Szép volt? Hogy nézett ki? Egyedül volt? — tudakolták ideges kíváncsisággal a többiek.

— Egyedül volt, volt, egy kis kézitáska volt nála. Ahogy megérkezett, azonnal papirost és tollat kért, a Gyula adott is neki.

— Mondtam már, hogyha ilyenfajta idegesen levelező vendég érkezik, arra különösen vigyázzatok. Ebben a hónapban az ötödik öngyilkosság már ez a fogadóban. Hogy nem tudja az ördög máshova vinni a nyomorult férgeket. Egészen elrontják a fogadóm hírnevét, fakadt ki a vendéglős durván.

A lakatos és a rendőrbiztos körülbelül egyidőben érkeztek meg és nem telt bele három percz, a tizenegyes szoba ajtaja föl pattant.

A szobába lépők elé az öngyilkosságok szomorú képe tárult.

A kereveten egy halálra vált női hulla feküdt meredt jobb kezében köröscsően szorongatott egy forgópisztolyt, melynek lövegei

közül egy hiányzott. Ez oltotta ki a boldogtalan életét. A golyó a szívnek volt irányítva s a sebből még erősen patakzott a vér. A szállodában egy orvos is volt szállva kit a rendőrbiztos előhíotta a mentési kísérletek megtételére.

Hasztalan volt azonban minden.

A kis ólomdarab híven teljesíté kötelességét, a boldogtalan asszony már kiszendvedt.

Borzalommal álltak körül az öngyilkost a szobában lévők, iszonyodva szemlélték annak szederjes arcát s fénytelen szeméit.

A rendőrbiztos nyomban az öngyilkosság okainak kiderítéséhez látott.

Kihallgatta a személyzetet, megvizsgálta az öngyilkos podgyászát, de sehol semmit sem talált, ami világosságot vetett volna az öngyilkosság előzményeire.

A körülállók közül egyszer csak négyen-öten is idegesen mutattak egy az asztalon levő levélre, melyet az izgalmak alatt eddig senkisémet vett észre.

— Végre tehát, — szólott a rendőrbiztos, fölveve a levelet. A körülállók az izgatottság jeleivel arcukon várták, hogy mi minden kerül most napfényre a levélből és alig győzték kívánni azt a szertartásos vizsgálódást, melyet a rendőrbiztos a levél pecsétjének feltörése előtt a borítékon végzett.

Végre kinyitotta s hogy a körülállók kíván-

pen szoknál fogva, amiket tisztelt barátom, a választási elnök ur megérintett: ezselem jut a párhuzam a két választási küzdelem között.

Az első választási közdelemben két országos párt állott egymással szemben, a szabadelvű párt és a nemzeti párt. Mindkettő a maga elveiért, eszméiért teljes erélyvel, lelkesültséggel, a politikában megengedett fegyverekkel küzdött egymás ellen. Ma nem egy országos párt állott szemben egy országos párttal, hanem szemben állott egy csirájában levő törekvéssel, amely pártot akar szervezni ez országban, de nézetem szerint — és erről a felelősségteljes helyről mondom ezt — oly pártot, amely ha csakugyan létesülne, Magyarország nagy, egyetemes ozéljaival határozott ellentétben áll. (Igaz! Ugy van!) amely Magyarország nagy, egyetemes ozéljaival határozott ellentétben áll. (Igaz! Ugy van!)

De tisztelt uraim! Sok minden lehet egy politikai pártnak alapelve, iránya, de hogy hitfelekezetei szerinti csoportosuljunk pártokra, ez lehetetlen. Az ilyen csak mulékony tünemény a politikai élet küzdő terén. Ezt tennünk nem szabad, ha csak a politikai életet a reakció szüppedő talajára vinni nem akarjuk, amely azután nem fogunk megállani. (Zajos lelkes éljenzés.) Legnagyobb, legdicsőbb vívmányaink, szabadságunk lenne akkor kockára téve. (Ugy van!) a régi magyar hagyományos türelmesség szerzett dicsőségét vesztenék el, mely hazánkat e tekintetben a többi európai államok mint hazánkban, nem létezett seholsem. (Zajos éljenzés.) És most mindezt kockára akarják tenni a pillanatnyi szenvedély által való elragadtatás miatt. És miért? Csak azért, mert oly nagy reformokat hoztunk be, melyeket a magyar állam és népe egészen Európában művelt állam, mely a reformokat már megvalósította volna. (Zajos tetszés.) Tudom, hogy az önök férfias kitartó küzdelme nagy és nehéz volt, mert az ellenség oly fegyverekkel is küzdött, melyeket a politikai élet terén megengedni nem lehet (Igaz!) Az oltárt és a szószéket tették az egyház fiai a politikai küzdelem színhelyévé. Oda, az isten házába vitték be a visszavonás üszkét, hol vallási ihlettséggel kell minden pártnak megnyugvást találnia. Hogy fognak itt vallásbeli vigaszt találni azok, akiknek a haza és a vallás nevében az volt mondva, hogy elkarhozni, ha a szabadelvűség zászlója alatt küzdenek. (Zajos tetszés.) Meggondolták-e azok az urak az egyház szentélyében, a szószéken, hogy ezzel leginkább azokat sértik meg, a kikben egyénként is élénk az a hit. Akikben egyben erős a hit, azok az ily kicsinyes szenvedélyeken tülteszik magukat és továbbra is ragaszkodnak vallási meggyőződésükhöz. (Leikes éljenzés), de a sérelmet nehéz

felejténiök és ha felejtik, nem a félrevezetők érdeme.

Az ország nagy érdekekkel nézett a osáktornyai választásra. Nem az én csekély személyem miatt, hanem mert tudták, hogy a kabinet az egyház politikai reformokban az elvek integritásához feltétlenül ragaszkodik és hogy éppen a kabinet kultusz miniszterének akarták megmutatni azt, hogy választókerülete elfordul a kabinet egyház politikájától. Nemcsak én, de az egész szabadelvű közvélemény teljesen méltányolta a küzdelem fontosságát, amelyet kifejténi méltóztattak a liberális elvek, a haladás érdekében. Nagy érdemeket szereztek maguknak, midőn vállvetve, önzetlenül eszméikért lelkesülve viték diadalra a szabadelvűség zászlóját. Ezért újólág kifejezem legmélyebb köszönetemet a választókerület minden polgárának és kérem, tartsanak meg barátságukban továbbra is. A magam részéről igyekeznék fogok méltó lenni a megtszíteltetésre, melyben már másodízben részesíteni szivesek voltak. (Hosszas zajos éljenzés.)

Az erdélyi puccs.

— Függetlenségi klerikálisok. —

A függetlenségi álarcz alatt működő klerikálisok ismét elnökre éheznek. Irányi Dánielnek utolsó napjait megkeserítették, Eötvös Károlyt a pártból kiszorították és most Justh Gyulát akarták detronizálni. Justh Gyulát Ugron, Polonyi és Bartha arra a szerepre szánták, hogy a klerikális oligarchák Dobse Lászlója legyen, akinek üstökét markukban tarthatják. Névleges elnöksége alatt ők maguk akartak uralkodni. Liberális szavazati darabokat és reakzionárius ténykedést vártak tőle, mintájára ama függetlenségi hősnek, aki a katolikus nagy-gyűlés támadóit nyílt színen menydörögte le és példájára ama másik dicsőnek, aki mint a polgári házasság lángoló bajnoka, a muzeum lépcsőin örömtől sugárzó arccal gratulált Esterházy Miklós Móríc grófnak a kötelező polgári házasság leszavazásához.

De Justh Gyula átkozottul komolyan vette a szabadelvűséget, megmentette a függetlenségi és 48-as párt szabadelvűségéből azt, amit még a klerikálisok ügyes romboló munkája elnökségig épségben hagyott. Nem volt benne annyi erély, hogy biztosítsa a párt elvi egységét és kiszorítsa belőle azokat, akik lelkiük mélyében sokkal többre tartják a pápai állam függetlenségét, mint Magyarországot. De mégis volt benne annyi önérték, hogy vak eszköz lenni nem akart és élt benne annyi igazi független-

ségi hagyomány, hogy az »ellenzék« örvé alatt nem akart egy táborban küzdeni a reakcióval, a szabadság és a magyarság régi ellenségeivel.

Napok előtt beszéltek már politikai körökben, hogy a függetlenségi és 48-as párt nagyobb akcióra készül az országos szervezkedés érdekében. A párt tegnapi értekezlete csakugyan foglalkozott ezzel a kérdéssel, a mely a napokban meginduló approprაციális vita folytán szerintünk aktuálisá vált s negyvennél több képviselőt hozott össze a pártkör tanácstermébe. Az ügyet Kaposffy Jenő, Kaposvár képviselője, a következő határozati javaslattal vetette föl:

Az értekezlet határozza el, hogy azonnal intéző bizottságot választ tizenegy taggal tizenkét havi időtartamra; ezen intéző bizottságot megbizsa, miszerint a pártot az egész hazában a vármegyénként és kerületenként s úrgösen szervezze, nyilván tartassa és kormányozza; és felhatalmazza, miszerint a pártnak országgyűlési működéséről tervet készítsen és annak keresztülvitelét intézze. Az intéző bizottság kebeléből választja elnököt és jegyzőjét. Nyilván tartott hivatalnokot pedig szüntett.

A lapok tudósításai erről az értekezletről még csak nem is sejtetik azt az igaztolt hangulatot, amely a Keleti Értesítő című könyvatos szerint a pártkörben uralkodott. A könyvatos szerint nem Justh Gyula, hanem Bartha Miklós, a párt elnöke hívta össze az ülést, — amire a párt alelnöke hívta össze — a mire az ülést ki a költségvetési törvényt és a párt szervezkedés kérdését. Bartha a jóváhagyás reményében táviratban értesítette az értekezlet összehívásáról Justhot, aki azzal felelt, hogy felutazott a fővárosba és jóváhagyta a kitűzött napirendet.

Miután a Bartha értekezlet Justh Gyula megnyitotta, Bartha megkezdte az értekezlet összehívásának szükségét. Többen úgy találták, ugymond, hogy a veszprémi kiáltványt visszhang nélkül hagyni nem lehet és a szervezkedés el nem halasztható, amit az időközben lezajlott választások is bizonyítanak, amelyek a párt legnagyobb foku ingadozását árulták el.

Utána Kaposffy terjesztette elő indítványát, majd Múlek Lajos javasolta az értekezlet elhalasztását, mire zajos ellenmondás támadt, és a jelen voltak többsége a kérdésnek azonnal való tárgyalását követelte. Miután Ugron Gábor, Komjáthy Béla, Hoitsy Pál is szólt a kérdéshez, Justh Gyula elnök maga is az elhalasztás mellett szól, és azután anélkül, hogy szavazásra bocsátotta volna a kérdést, vajjon ma, vagy hétfőn tárgyalják a kérdést, egyszerűen berekesztette az ülést, és az elnöki székből távozott.

— A la Bányfy! — hangzott most az elégedetlenek részéről és a párttagok csoportokba verődve bírálták az elnök eljárását.

Tudósítását a Keleti Értesítő így fejezi be: A párt ama tagjai körében, akik eddig sem

csiségát is kielégítse, hangosan kezdte olvasni a levelet.

A boldogtalan öngyilkos asszony ezeket írta:

Büller Irén a nevem. Huszonnyolc éves és római katolikus. Onkezemmel oltottam ki életem. Hogy miért, azt megkísértem itt leírni.

Négy évvel ezelőtt a nyomor és éhséggel küzdve laktam beteg anyámmal a külváros egy rozszant házában. Anyám beteg volt, én meg munka nélkül tehetetlen. A szükség után a nyomor, a nyomor után a szenvedés köszöntött be hozzánk. En a kétségbeeséssel szivemben jártam-keltem üzletről üzletre, hogy valami kézimunkát kapjak, melylyel beteg anyámnak az orvosságra való megkereshessem. Nem sikerült. A végső elkéseseredés hetárán állottam, amikor egy napilap kis hirdetései között ezeket a mentő sorokat olvastam. „Csinos leányok modellékként alkalmazást nyernek. Hol? Megmondja a kiadóhivatal.” A megújuló reményvel szivemben siettem a lap kiadóhivatalába, ahol tudtomra adták, hogy Kaszás Ottó, a jónevű festőművész keres modelleket. Szegényérzetem, nősiességem birokra kelt a lelkemben azzal a kétségbeeséssel, melyet anyám és a magam nyomora oltottak be.

A nyomor legyőzte a szemérmemet.

Másnap reggel remegő szívvél kopogtatam be a festőművész métermébe. Sokan voltak már ott abban a járatban, mint én és én szorongó szívvél lestem sorsom eldőlését. A festő-

művész kis vártatva közöttünk termett. Végigszemlélt beununket s ahogy hozzám ért, nem tudtam visszafojtani azt a két könyvesseppet, mely arcomon végigördült. A művész szánkozva nézett rám. Gyorsan eltávolított a többieket és csak engem tartott ott. Jóságos szavakkal érdeklődött sorsom iránt és én könyvtől ázva festém le előtte anyám és a magam nyomorát.

A művész vigasztalt, bátorított. Megígérte hogy nála mindig támogatást találok, csak őrizzem meg ártatlanságomat és anyám iránti önfeláldozó szeretetemet.

Kábult agyam nem engedi, hogy részletezzem a dolgot. A művész rövid idő alatt annyira megszeretett, hogy megkérte a kezemet. Anyám meg én sirtunk a boldogságtól, mikor szegényes hajlékunkba ilyen meg nem álmodott boldogság köszöntött be.

Feleség letttem Kaszás Ottónak.

Félrevonulva a világtól, nem törődve az irigyek megjegyzésével, elvonulva boldogan éltünk. Olyan zavartalan édes volt az a boldogság, mint amilyen keserű a balsors, mely nyomába járt.

Egy évi elvonultság után férjem megpendítette az eszmét, hogy be fog vezetni a világba, főlemel egészen magához. Oh, minő hála töltötte el szivemet az imádott lény iránt, ki a porból magához emelt. Hogy szerettem én ezt az embert!

Beléptünk a nagyvilágba. Fialat és szép

voltam, hát körülrajongtak azok a pillangók, akik sohasem madtak el, ha egy új prédára van kilátás. Minél többen vettek körül annál jobban rajongtam az én bálványomért, férjemért.

Udvarlóim közül — pihennem kell itt egy kissé.

Udvarlóim közül kivált egy hányaveti fiatal ügyvéd, aki igen merészen tette nekem a szépet. Nem volt ellenszenves ember, de észrevettem, hogy Ottó nem szivesen látja a közelemben. Megkértem hát, maradjon el tőlem. Egy végzetes bálon azonban annyira arozatlan volt, hogy tánczra kért. Miután nem akartam botrányt előidézni, mosolyogva bár, de magamban bosszankodva nyujtam a karomat a tolakodónak, ki hevesen átölelve tánczolt velem egy kis félkébe, hol térdre esve östromolni. Heves szerelmi vallomásokkal kezdett ellen, mikor a félke bejáratánál arczabói kikelve, megjelent férjem. Vad indulattal támadt neki az előttem tédepelő tolakodónak.

En elvesztettem eszméletemet... nem tudom, mi történt azután. Hetekig élet és halál között betegem feküdtem. Semkik először magamhoz tértem, Ottót láttam magam mellett s a legborzasztóbb dolgot tudtam meg, ami szerető szívet csak kétségbejthet. Megtudtam, hogy Ottó megverekedett üldözömmel s hogy az, jobbkarján oly veszélyes sebet

voltak megelégedve Justh Gyula elnöki működésével, a mi incidens a lehető legnagyobb fokú elkeseredést szülte és nyíltan annak a nézetnek adtak kifejezést, hogy ily körülmények közt a párt erejének veszélyeztetése nélkül a mostani állapotok fenn nem tarthatók. Az indítványokkal a párt a jövő hét valamelyik napján foglalkozik.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

— Az „Aradi Közlöny” távirati tudósítása. —
Budapest, február 15.

Kezdeté d. e. 10 órákor.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Perczel Dezső, Schöber Ernő, Bartók Lajos.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső miniszterelnök, Lukács László, Wlassics Gyula, Fejérváry Géza báró, Dániel Ernő, Perczel Dezső, Festetics Andor, Jósika és Josipovich Imre miniszterek.

Hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét.

Elnök bejelenti Wlassics Gyula megbízó levelét.

Kiadták az igazoló bizottságnak.

Megejtették a választásokat a bizottságokban hiányzó tagságokra. A választás eredményét később hirdetik ki.

A pénzügyi költségvetés.

Boros Beni szólalt fel. Bövebbet lapunk élén egész terjedelmében közöljük.

Horánszky Nándor nem szól most helyi érdekek mellett, ámbar, ha azok jogosultak, fel szokta karolni. Boros Beni is jobban tette volna, ha ezeket a kérdéseket akkor hozta volna föl, amikor az illető kérdések napirenden voltak.

Boros Beni: Akkor is megtettem! Ott van a Ház Naplója! Olvassa el!

Horánszky Nándor felszólalásában általánosabb szempontokat akar vitatni. Nem foglalkozik az ország pénzügyi helyzetével. Elismeri, hogy az egyensúly még meg van, hiszen állami jövedelmeink olyan elasztikusak, hogy azokkal az egyensúlyt fellehet tartani. Emellett a kormány olyan takarékoságot vitt véghez, mely még a jogosultabb igényekkel sem számolt mindig. Azonban a jövőre figyelembe veendő, hogy roppant igények teljesítése előtt állunk. Ott van a közegészségügy, a kultúra, az egyházpolitikai törvények költsége, a szegény egyházak segítése. Ezekhez járul a közigazgatási bíráskodás, a mely ma holnap törvénynyé válik és amely szintén jelentékeny költségbe fog kerülni. Mindezekhez pénz kell és hogy mindezeket a költségeket megbirjuk, forrásról kell gondoskodni. Nagyon rossz vállalkozás lesz, ha a küszöbön álló adóreformot ebből a szempontból akarják

keresztül vinni. Reformra csak annyiban van szükségünk, amennyiben az adózást a reform helyesebb alapra fogja helyezni. Féltő, hogy az adóreform, mely a porosz lenézett másolata, ép úgy, mint a házassági törvény a porosz házassági tervezetnek, nem fog ennek a rendeltetésnek, ami speciális viszonyainknak megfelelő? Mert amint az adó emelését akarják a reformmal elérni, a reform sikere abban a pillanatban meghiúsulna, mert adónk annyi van már is, hogy többet el nem bírunk. (Helyeslés a baloldalon.) Szól ezután a szesz monopoliáról, amelynek ő nem barátja, de a melyről másrészt nem hiszi, hogy behozná azt, amit behozt ma az italmérési adó. (Helyeslés balfelől.) De ha ez a reform kielégíti mindazokat az igényeket, amelyek a reformhoz fűvés, akkor ő szívesen fogja üdvözölni ezt a reformot. A valuta rendezés, bár nagy hangon ígérték, még ma sincs végrehajtva és kétségére van tve az által, hogy Ausztriának még ma sincs meg az aránya. (Helyeslés balfelől.) Az olcsó adóra és a miniszteri nyugdíjra vonatkozó határozati javaslatokat kész örömmel megszavazza. (Helyeslés a balon és a szélső balon.)

Budapest, február 15. (Baját tudósítónk távirata.) A képviselőházi ülés további folyamáról tudósítónk a következőket sürgönyzi:

Öt perc szünet után elnök kihirdette a választás eredményét a következőkben:

A II-ik bíráló bizottságba L e h o c z k y Vilmos.

A közigazgatási bizottságba M o l n á r Béla, P u l s z k y Ágost.

A mentelmi bizottságba K a b o s Ferenz.

Az orsz. képviselő választások feletti bíráskodásról szóló törvényjavaslat tárgyalására kiküldött bizottságba K o z m a László, S z a p l o n c z a y Miklós.

Az igazságügyi bizottságba V e s z t e r Imre.

A közoktatásügyi bizottságba: C s á k y Albin gróf.

A pénzügyi bizottságba W e k e r l e Sándor dr.

A földmivelésügyi bizottságba R a g á l y i Béla.

Az ezredéves fennállási ünnepeket rendező bizottságba A n d r á s s y Gyula gróf, S t o j a n o v i c s György báró.

A közigazgatási bíróságokról szóló törvényjavaslat tárgyalására kiküldött bizottságba F i l t s c h József, G u l á c s y Dezső, P u l s z k y Ágost.

A könyvtári bizottságba P a p p Géza. Helfy a határozati javaslatokat elfo-

gadta. Ezután a vitát bezárták. Lukács miniszter felelt még a megjegyzésekre. Holnap zárbeszéd.

A kerületi orvosok működési köre.

— Arad szab. kir. város közegészségügyi bizottságának javaslata és a tanácsnak a közgyűléshez beterjesztett jelentése a kerületi tisztiorvosok működési körletének és lakhelyeinek megállapítása tárgyában. —

Irányadó ellenben a kerületek beosztásánál a közegészségügyi szolgálat. Ez a mire a tisztiorvosok, a szegény betegek ellátása mellett különösen hivatják; ez az melynek hatványozása, kibővítése az emelkedő, népesülő város fokozott igényeivel szemben a főpostulatot képezi, mondhatni élet szükséglet. Ez egészségi ártalmak felfedése és isanálása, a betegségek nemző csirájának kirtása, a járványos fertőző kórfarmák ellenőrzése, terjedések meggátálása, megelőzése; a fertőtlenítés felügyelete; a köztisztaság; az élelmi és tápszerrek, italok éles szemmel tartása a egyéb közérdektől szolgálatok, mint az iskolák, gyáripár invigilációja, a himlő oltás, a halott vizsgálat, a prostituáltak rendszeres vizsgálata és még más orvosrendőri teendők, melyek reájuk nehezdednek a mondhatni egész embert követelnek.

A felsorolt szempontoknak összeegyestése lehet tehát egyedül irányadó az orvosi kerületek megállapításánál.

És bármennyire hányjuk vessük a dolgot, azonnal meggyőződésben kell lennünk, hogy a kerületi beosztás lényegében — közegészségügyi szolgálat hátránya nélkül — a jelenlegi szemlélyzet mellett előnyösen meg nem változtatható.

Ha azon követelés nyerne kielégítést, hogy a pernyávi kerület tisztán a Pernyávara szorítkozzék s a kerületi orvos annak beljében, valamely központnak vélt táján lakozzék, ezen kerületi orvos a városi általános s központi közegészségügyi szolgálatra nézve, a gáji kerületi orvoshoz hasonló, minden kombinációból kiesik; a két kerületi orvosra utalt aránytalanul nagyobb lakossági létszám és terület, valamint a központi szolgálat átruházása nem csak túlterheléssel járna, de a közszolgálat hanyatlását vonná maga után, annak kétségtelen hátrányára lenne.

Ezekből folyólag oda concludálunk, hogy a belső orvosi kerületek lényegükben fentartandók s csak is a lakosság arányosabb megosztása ozéljából kikerekítendők; s miután a Pernyáva egyedül, önálló kerületet soha sem képezett s ezután sem képezne, helyes lesz a kerületeket I, II, és III elnevezéssel illetni.

Előre bocsájtk, hogy a lakosság számára tekintettel történő beosztás alapját a városi adóhivataltól, utczák szerint beszerzett adatok szolgáltatják: kiindulási pontul vesszük a III-ik (u.n. Pernyávi) kerületet, mely a belváros irányában az I. és II kerület közé ékeledik.

Anomáliának tartjuk, hogy a III-kerület a most még usuban levő beosztás szerint az egész Deák Ferenz-utczát magában foglalja.

IDÓJÁRAS.

Legnyomás: reggel 7 órákor 762.6 milliméter, délután 2 órákor 762.6 milliméter. Hőméretek: reggel 7 órákor 0° — 10.0, délután 2 órákor 0° — 4.9. Szél iránya és ereje: reggel 7 órákor DN. 4. délután 2 órákor DN. 4. Felhőzet: reggel borult, délután borult csapadék az estébi 24 órában: 16 milliméter hó.

IDÓJÓSLÁS.

A központi meteorológiai intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható:

— Február 16. —

Fagy. — Helyenként csapadék. — Fagypontr körüli hőmérséklet.

HIREK.

Február 16. Szombat. Róm. kath. naptár: Juliánna. — Protestáns naptár: Juliánna. — Izraelita naptár: 5. Jithro. — Görög keleti naptár (február 4.): Isidor. — A nap kél 7 óra 6 perczkor, nyugszik 5 óra 29 perczkor.

Szabadságharosi emléktárgyak országos muzeuma (színházépület II-ik emelet) nyitva van mindennap délelőtt 10—12 óráig, délután 2—5 óráig. Bemenet díjtalan.

Kölcsey-könyvtár nyitva van szerdán és szombaton 2—4 óráig és pénteken 11—12 óráig. Helyiség: Polgári iskola, földszint.

Február 17. Az iparos ifjak közgyűlése délelőtt 9 órákor.

Február 17. Az asztalos segédek szakegyületének közgyűlése délelőtt 9 órákor.

ejtett, hogy hosszú időre, vagy talán örökre képtelenné lett művészetét folytatni. Kétségbe voltam esve. Meg szerettem volna ölni azt az embert, ki az én bálványomat, istenemet ily szánalomraméltóvá tette. Kínzott az önvád, hogy ez miattam van. Szegény Ottó még vigasztalt . . .

Felálpültem. Betegségem egész vagyont emésztett föl. A szükséggel küzdöttünk. Magamat nem bántam, de férjemet . . . az ő bánatát, szenvedését. Milyen hősiiesen tűrte el szegény azt a borzasztó kínt, melyet az érez, ki dolgozni, diadalt aratni akar, de nem bír . . .

Elhatároztam hát, hogy én fogok dolgozni ő érette is gondtalanná teszem neki az életet bármi uton. Kis lány koromban szüleim jó módnak voltak, elhatároztam hát, hogy szongora-órákat fogok adni. Egyik nap mult a másik után és én fölkerestem minden házat, ahol csak tanítványokat véitem kaphatni. A sors ellenem esküdött. Nem kaptam tanítványokat.

A kétségbeesés környezett. Egyik terv a másik után fogamzott meg agyamban, végre egy lépésre szántam magam. Ez a lépés hozott engem ide, ennek a lépésnek az eredménye az én balsorsom — öngyilkosságom.

Fölkerestem azt, aki nyomorunknak oka, előidézője volt. Titokban elmentem Bándi Ferenzhez. Sokáig küzdöttem magammal, vajjon kérjek, elfogadják-e segílyt attól, aki férjemet

nyomorultta, engem örökre szerencsétlenné tett, de végre is . . . nem nézhettem tovább tétlenül a megsemmisülésünket.

A nyomorult! — óh átkozott legyen örökre! fölhasználta a nyomort, felismerte a szükségét, mely arozomra írta betűit. Elkábitott, hitegetett. En védtem magam, de a férjem nyomora, kis gyermekem sirása túl harsogta a becsületes szavát — elbuktam . . .

Ottónak azt hazudtam, hogy sikerült szongora-órákat kapnom és ő sirva ölelt a keblére. Oh mit éreztem én e pillanatban . . .

A vér arozomba tódul, siettetnem kell a véget, mert az örület környez. Nem részletezhetem bűnömöt . . . Egy borzasztó napon — tegnap, férjem megtudta bűnömöt . . . Nem volt erőm bevárni szemrehányó szavait . . . Nem, inkább a halált.

Oh ne itéljenek fölöttem, nem a bűnös vágy sodort le engem a becsület utjáról, hanem a végzet, a nyomor . . .

Nem látok könyeimtől . . . fejem szédül . . . halál nyugalma siess . . . gyógyíts . . . Ottó! . . . kis fiam! . . . férjem . . .

Igy szólt az öngyilkos levele, melyet a rendőrbiztos meghatva olvasott fel a jelenlevők előtt.

Sokan a körülállók közül könyeztek, csak a durvalelkű fogadós hagyta el morogva a szobát: A nyomorult féreg, hogy nem tudott más helyet választani . . . ebben a hónapban ez már az ötödik . . .

Posner K. L. és Fia özég ajánlata. Nyudij-sérelmek. Pénztári, könyvtári jelentés. Emke alapítvány. Az Orsz. Biz. átirata.

(*) Az aradi polgári lövész-egylet ma délután 5 órakor választmányi ülést tart Keresztos Gyula dr. titkár lakásán. A választmányi tagok tömeges megjelenését kéri az elnökség annál is inkább, mivel ez ülésen fogják tárgyalni a városligeti vendéglő bérbéadásának fontos ügyét.

(*) A kereskedő ifjak közművelődési köre tegnap este tartott választmányi gyűlésén, több fontos tárgy elintézése után elhatározta, hogy a vasárnap Somogyi Gyula keresk. akad. tanár felolvasásán kívül, ez idén még két házi-estély és két felolvasás fog tartatni.

MULATSÁGOK.

Farsangi naptár:

Február 16. Az aradi polgári jótékony egylet jelmezbálja (Fehér Kereszt).
Február 18. A kurtioi olvasó-egylet táncosestélye.
Február 21. A szegény tanulókat segélyező egyesület jótékonyosága bálja (Fehér keresztt).
Február 24. A szárnyaskorok dalkör álarosos bálja a Fehér kereszttben.

21.

Szerencseszám a huszonegy. Aki erre játszik, az nyereségre számít.

Nyereségre pedig csak azoknak van szüksége, akik bánni is tudnak azzal, akik el tudják helyezni a szerencsés nyereséget, akik jótékony munkát végeznek a véletlen áldással.

Nem van-e nemesebb, nagyobb elismeréreméltóbb működés, mint ételt adni az éhezőknek, italt adni a szomjasoknak, felruházni a didergő gyermeket, kit a kegyetlen sors megfosztott az apai, anyai szeretettől, akik rá vannak utalva arra a könyörületre, melyet velük szemben jószívek gyakorolnak?

A legnemesebb a világon: jót tenni!

Az aradi szegénytanulókat segélyező egyesület évek óta ezt teszi, nagy kitartással, nagy eredménnyel.

Az egyesület a saját alapja javára egy fényes bált rendez f. hó 21-én a „Fehér Kereszt”-ben. Ez a bál a szezonnak első, igazi élite-bálja. Itt fog találkozni Arad város és a környék egész intelligenciája, hogy mulatva tegyen jót a szegény, rongyos árváknak.

A jelszó tehát ez: 21-én a viszontlátásra a „Fehér Kereszt” parkettjén!

A 21-es szám szerencsés, — pénzt hoz az árváknak.

(=) A nőegyleti dominóbál. Felkértek a nőegyleti dominóbál rendező bizottságának tagjai, hogy folyó hó 16-án, a bál estélyén fél 8-kor fontos ügyek megbeszélése végett a Pohl-szállodában fejtartott rendezői szobában megjelenni sziveskedjenek.

(=) Az aradi összes hivataloszolók ma este az ipartestület nagy termében táncmulatságot rendeznek. Hiába olyan ez a karnevál, mindenkit elragad és mindenkinek juttat az élvezetekből. A hivataloszolók ma esti mulatsága saját körükben, minden esetre sikerült táncszestély lesz.

(=) Tombolátárgyakat szívesek voltak küldeni a szegény és árva iskolás gyermekek javára rendezendő táncmulatságra: Vochler Regina urhölgy 2 üvegtányér, Lusztig Julia urhölgy 2 Zichy-féle kupa, 1 kötet költemény, Borek Beniné urnó 1 levélpapír állvány berendezésre, 1 vizitkártya tárcsa roocco, 1 porcellán gyufatartó, 1 utazó tintatartó, 1 mustártartó, 1 citromnyomó, 1 díszes bonbonniér, 2 valódí chinai váza, 1 chinai hamutartó, 1 doboz angol írón.

Részt kapnak a táncmulatsággal kértnek mindazok a nemesszívű adakozók, kik a fenti jótékony célra tombola-tárgyakat ohajtának adni azokat mielőbb elküldeni kegyeskedjenek.

SZÍNHÁZ, IRODALOM, MŰVESZET.

A színház műsora:

Február 16. (Szombat) Bőregér, operette; Hunyady József jutalomjátéka.
Február 17. (Vasárnap) Délután: Bolondok háza, bohózat; este: Rebeka, népszínmű.

* Hunyady József jutalomjátéka ma este lesz, mikor is a jeles és népszerű baritonénekes egyik legjobb alakítását mutatja be a „Bőregér” Eisensteinjában. Most, hogy előre írunk a jutalomjátékról, csak kedves kötelességet teljesítünk, tudva, hogy a közönség bizony-bizony sokszor hálátlan az igazi érdemmel szemben is. Hunyady tavalyi jutalomjátéka a gyengébbek közé tartozott, s épen ezért talán illenék ma este élénkebben dokumentálni a megillető elismerést. Az esti bál, s egyéb szórakoztató helyek rendelkezésre állanak előadás után is, melyet ajánlunk a műpártoló közönség figyelmébe. A jutalmazandón kívül kiválóbb szerepük R. Réthy Laurának, Sugárnak, Reviczkynek, Mezeynek, Csatárnak, Balassának és Rónaszékinek lesz.

— A „Rebeka”-ban Lukácsy józsi népszínművében, melyet vasárnap adnak elő, a főbb szerepeket R. Réthy, Rónaszékinek, Tolnayné, Novák, Szabó Lajosné, Reviczky, Rónaszéki, Hunyady, Gál, Szendrey, Csátár, Balassa és Czako fogják játszani.

* Az ideli jutalomjátékok. Az idén a jutalomjátékok legnagyobb része bérletfolyamba tartatik meg, mert a bérletbesztés szerint nagyon kevés bérletszűnet áll az igazgató rendelkezésére.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Hármashat mulattak. Todoroszku Joachim, Desimár Dionisie, Ranbanszky Alajos birksí jómódu lakosok mulatni mentek a soborsini nagy korosmába. Mulatozás közben azonban túléptek a határon és garázdálkodni kezdtek. Erre a korosmáros a községi előljárót és a plajást hivatta, kiket előbb Ranbanszky 100 forinttal akart kifizetni, később azonban gorombáskodni és verekedni kezdtek velük. Ebbe az ügyben megtartott végtárgyaláson a három jó madárt egyenként egy-egy hónapi börtönre ítélték.

TÁVIRATOK.

Jókai amerikai diszoklevele.

Budapest, február 15. (Saj. tud. táv.) E napokban érkezett meg a new-yorki első magyar önképző egylet diszoklevele Jókai Mórhoz. A diszoklevél pompás kiállítású és rendkívül meleg hangú. Jókai revancheul intézkedett, hogy az egyletnek megküldjék a teljes Jókai-kiadást.

Az Ugron-pucc flaskója.

Budapest, február 15. (Saj. tud. táv.) Az Ugron Gáborból, Polonyi Gézából és Bartha Miklósból álló krampusz rettentés felülésben részesült tegnap a függetlenségi pártkörben, amint azt a táviratok már jelezték. Ennek a felülésnek azonban vannak előzményei. A Krampusz tegnapelőtt összecsdítette Ugron lakásán a klerikális függetlenségi pártot s ott megállapították, hogy a nemzeti párti fiók-párt és néppárt mintájára ők is megszervezik a függetlenségi néppártot, amely természetesen csak kiegészítése lenne a nemzeti párti fióknak.

A terv végrehajtására olyan időt használtak föl, amelyben Justh Gyula elnök távol volt a fővárostól, azzal a nyilvánvaló tervvel, hogy a Bartha Miklós alelnök alatt összehívott értekezleten Ugronék olyan határozatokat hoznak, amelyekkel magukkal ragadják a hatalmat s kivetik a nyeregből a liberális Justhékát.

Justh azonban elt a gyanupörrel steg-

napra már a fővárosban volt. A tegnapi értekezleten aztán ő elnökölt és a pártkör alapszabályainak erejével a határozat hozatalt egy későbbi ülésre halasztotta. Az elhalasztásnak indoka az, hogy az értekezlet elé fölötte fontos tárgyat terjesztettek s hogy az értekezletre az alapszabályok értelmében nem voltak meghíva a kör összes tagjai, csupán az Ugron-krampusz értekezletén jelen volt tagok tudtak az értekezletről, úgy, hogy liberális alig volt jelen 10—15.

Persze, ez a krampuszt és hiveit az örjögésig fölizgatta. Olyan tombolást vittek véghez, hogy zugott bele a helyiség. De hát hiába. Az alapszabályok utjokat állta s a pucscs csufosan felsült.

Elfogott kasszabetörő.

Budapest, február 15. (Saj. tud. táv.) A főkapitányság megkeresésére Nizzában elfogták Ricszics Ivánt, a leghíresebb betörőt, ki végig rabolta egész Erópát. Ricszics három év előtt szabadult ki a váci fegyházból.

A kispesti rablógyilkosság.

Budapest, február 15. (Saj. tud. táv.) Ma kezdtek meg a kispesti rablógyilkosság tárgyalását, amely annyiban hasonlít a bécsi rablógyilkossághoz, amennyiben itt is Mészáros István, aranyosmaróthi napszámos, a rablógyilkos csak azért vallotta be bűnét, mert meghallotta, hogy ártatlan feleségét is elfogták. Ma a tárgyaláson mindent bevallott.

Öt munkás halála.

Pozsony, február 15. (Saját tud. táv.) A Vág folyón öt munkás jeget vágott, miközben a jég beszakadt és mind oda veszték.

Öngyilkos titkár.

Nagyvárad, febr. 15. (Saj. tud. táv.) Réthy Dezső, a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara titkára, gyógyíthatlan tüdőbaja miatt agyonlőtte magát.

Eltűnt hajó.

Fiome, február 15. (Saj. tud. táv.) Az Adria társaság „Széchenyi” nevű hajójáról két hete semmi hír. A gőzös akkor áthaladt a Gibraltáron és azóta eltűnt.

Albrecht főhg. állapota.

Bécs, február 15. (Saj. tud. táv.) Albrecht főherceg állapotában tegnap este annyiban állott be javulás, a menyinyiben a láz csökkent, és a főherceg ennek folytán általában véve jobban érezte magát. Ma 11 óráig délelőtt Arkóból újabb hivatalos hír nem érkezett. Azok között, kik ma legelőször tudakozódtak Albrecht főherceg palotájában a főherceg hogyléte iránt, Don Juan Valera spanyol nagykövet, Nigra gróf olasz nagykövet és Klümetzky képviselőházi elnök voltak.

Megczáfolt hír.

Belgrád, február 15. (Saját tud. táv.) Egy budapesti lapnak azon hírével, hogy a minisztertanács öt ezred mozgósítását elhatározta, teljesen koholtnak jelentik ki.

Urechia Erdélyben.

Bukacest, február 15. (Saj. tud. táv.) Urechia, a román liga elnöke legkö-

Az aradi polgári takarékpénztár részvénytársaság.

Vagyon.

Mérleg-számlája 1894. december 31-én.

Teher.

	1894		1893		Változás			1894		1893		Változás		
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.		frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	
Készpénz és sselvények	44940	49	63791	61	18851	12	Társulati tőke:							
Váltók a tárczában . .	406786	67	549757	38	142970	71	részvényekben . . .	300000						
Záloglevél biztosít. alap	203069	88	206734	25	3664	31	elsőségekötvények-	100000	400000	400000				
Saját értékpapírok:							ben							
n. é. 131.500.— kor.							Alapok:							
4% koronajáradék							1. rendes tartalék							
á 98.—	64763	75					alap	76900						
n. é. 104.950.— frt							2. részvényesek által							
4 1/2% regále kötvény							befizetett külön							
á 100.—	104950						alap	53800						
n. é. 11.000.— frt má-							3. nyugdíj alap . .	6550	137250	107564	34	29685	66	
jusi járadék á 100.—	11000						Takarékpénztári be-							
200 drb Magyar-gács-							tétek:		1342906	68	1667344	04	324437	36
országi vasut. r. 206.50	41300						Záloglevelek forga-							
50 drb. Barcs pakráozsi							lomban:							
vasuti r. 206.—	10400						5 1/2% záloglevél .	357300						
436 db. Nagylak kertül.							5% díjas záloglevél	844000						
tkptri részvény 65.—	28340						5% d. n.	709000	1910300	1843800		66500		
Különböző részvények							Kisorsolt zálogleve-							
és kötvények	18685						lek és elsőségek							
Sorsjegyek és idegen							kötvények	38960				38960		
pénzszemek	2654	32	282093	07	188757	69	Fel nem vett osztá-							
Tartalékalap elsőségek							lékok és elsőségek							
kötvényei			20000		15000		kamat	784		524		210		
Jeizálog kölcsönök . .			2227216	49	2112508	22	Fel nem vett zálog-							
Tornya mezőváros tar-							levelek s sselvények	9287	55	2224		7063	55	
tosása			9262	98	8482	31	Atmeneti kamatok							
Kötelezvénybeli adások			80509	19	74695		előre felvett kamatok	33414						
Előlegek értékpapírok-							levonva a hátralékos							
ra és nyereseményekre			408069	05	554053	30	kamatokat	22053	80	11860	20	23415	52	
Záloglevél készlet:							Hitelezők, pénztinté-							
n. é. 90.500 frt ártolyam							zetek és levelezők .							
értéke frt 90,050.50							Nyeremény:							
könyvszerinti értéke	89156	57					Át hozat 1894. évről	1754	48					
Bizományosoknál . .	76800		12356	57	212482	66	tisztá nyeresemény							
Bérházak:							1894. évben	64613	47	66367	95	63940	61	
Andrássy tér 19. sz. ház	72954	43												
Kölcsey-utca 5. sz. ház	36520	02	109474	45	106477	65								
Irodai felszerelés, lei-														
rás után	6200				6895	09								
Más pénztintézetknél .	67851	54			34824	74								
Adások, levelezők és														
bizományosok	290423	07	186602	61	103820	46								
	4168253	45							4168253	45				

Pless Mór, s. k. vezértitkár.

Arad, 1894. decz. 31.

Ladányi Arnold, s. k. főkönyvvezető.

Összehasonlítván, a könyvekkel összevágóan helyesnek találtuk.

Arad, 1895. január hó 29-én.

Az igazgatóság:

Dr. Mülek Lajos, s. k. elnök,
 Vizer Péter, s. k. h. elnök. Sármezey Antal, s. k.
 Becsey Hugó, s. k. Dr. Schwarz Jenő, s. k.
 Bonts Döme, s. k. Varga József, s. k.
 Réthy Lipót, s. k. Winter Adolf, s. k.

A felügyelő bizottság:

Boros Vida, s. k. elnök.
 Kohn Zsigmond s. k. h. elnök.
 Dr. Mittler Izidor, s. k.
 Sarlot Domokos, s. k.
 Szathmáry Mihály, s. k.

A felügyelő bizottság jelentése az 1894. évről.

Tisztelt közgyűlés!

Az alapsabályok 58. §-a értelmében alulírott felügyelő bizottság az intézet ügyvezetésének minden ágát többször vizsgálat tárgyává tette, és különösen a pénztárkezelést, valamint a könyvelést a rendszeren tartott ülésekben pontosan megvizsgálta. Nemkülönben alaposan megvizsgálta az igazgatóság által eléjeterjesztett 1894. évi zárszámadások és mérlegek minden egyes tételét.

Alulírt bizottsági tagok e vizsgálat alapján jelentjük, hogy a takarékpénztár ügykezelését mindenkor a legnagyobb rendben, és az alapsabályokkal egybehangozóan találtuk. Indítványozzuk tehát az 1894. évi mérlegnek a tek. közgyűlés által leendő elfogadását, hozzájárulunk egyszersmind az igazgatóságnak a nyeresemény felosztására vonatkozó indítványához, mely szerint: az alapsabályok 138-ik §-a értelmében.

a tiszta nyereseményből frt 64613.47
 első sorban a forgalomban levő elsőbbségi kötvények utáni 6% kamat frt 4800.—
 fennmarad frt 59813.47

Ebből: 10% a tartalékalpra 5981.34
 2% a nyugdíj alapra 1196.26
 8% az igazgatóságnak 4785.04
 2% a fel. bizottság részére 1196.26
 2% a vezértitkár jutalma 1196.26
 1% a tisztviselők jutalma 598.13 frt 14953.29
 elővezetés az 1893. évről frt 44860.18
 frt 1754.48
 frt 46614.66

Ebből: A tartalékalap rendkiv. dotációja 10018.66
 A nyugdíjalap 1200.—
 Közszélokra 800.—
 9 frt osztalék 3000 részvényre 27000.— frt 39018.66
 Maradvány az 1895. évi nyeresemény számlára frt 7596.—
 Végül pedig véleményezzük, hogy az igazgatóságnak a befejezett 1894. évi ügyködésre nézve a felmentvény megadásáért, és kérjük ezt a magunk részére is kimondani.
 Kelt Aradon, 1895. évi február 11-én.

A felügyelő-bizottság:

Boros Vida, s. k. elnök.
 Sarlot Domokos, s. k.

Kohn Zsigmond, s. k. h. elnök.
 Dr. Mittler Izidor, s. k. Szathmáry Mihály, s. k.

Az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár részvénytársaság.

VAGYON. **MÉRLEG-SZÁMLA 1894. ÉVRŐL.** TEHER.

Pénztár állandék	99760	36		Alaptőke:			
makói fiókintézetnél	8465	56	108225	5000 db. 200 forintos részvényben			1000000
Váltó-tárcza állandék	124635	35		Tartalék-alap			383987
makói fiókintézetnél	92443	45		Takarékpénztári betétek:			
	217078	80		betéti könyvecskékben	273024	49	
visszleszámított váltók	35039	32	182039	makói fiókintézetnél	58247	79	
Más intézeteknél elhelyezett tőkék			279238	folyó számlában	122966	50	3435693
Folyó számlai adósok:				Folyó számlabeli hitelezők	24087	30	
értékpapirokkal fedezve	144538	76		makói fiókintézetnél	6685	02	247560
jelzálogi biztosítékkal fedezve	41414	45		Be nem fizetett betét kamat-adó	5852	44	
makói fiókintézetnél	47145	22	190667	makói fiókintézetnél	1498	50	7350
Előlegek értékpapirokra	31680			Előre felvett kamatok	14229	36	
makói fiókintézetnél	1628		33308	makói fiókintézetnél	13102	52	27331
Kölcsönök:				Nyeremény-egyenleg	56838	95	
Aradvármegye községeinek törvényha-	35393	34		makói fiókintézetnél	13743	08	70582
tósági jóváhagyásra	56131	33					
jelzálogi biztosítékra	323760		920467				
makói fiókintézetnél							
Ingyatlan vagyon:							
makói Dessewffy-ter 10. sz. ház			30857				
Saját értékpapirok			61150				
Leltár állandék	6197	24					
makói fiókintézetnél	2960	72					
	9157	96					
10% leírásért	9157	96	8242				
Hátralékos kamatok	3121	74					
makói fiókintézetnél	830	03	3951				
			517250				517250
			96				96

HEINRICH SÁNDOR s. k. vezérigazgató.

Kelt Aradon, 1894. december 31.

FÖLDES SOMA s. k. könyvvezető.

Az igazgatóság:VÁSÁRHELYI LÁSZLÓ s. k.
elnök.

BOROS BENI s. k., PURGLY JÁNOS s. k.,
HEGEDŰS LÁSZLÓ s. k., SALACZ GYULA s. k.,
KINTZIG JÁNOS s. k., SZALAY ANTAL s. k.,
ORMOS PÉTER s. k., VÁSÁRHELYI BÉLA s. k.,
WEIDENFELD LAJOS s. k.,
igazgatók.

Makói fiókintézetért:
KRISTÓFFY FERENCZ s. k.
igazgató.**A felügyelő-bizottság:**Dr. DÁLNOKI NAGY LAJOS s. k.
elnök.SZATHMÁRY JÁNOS s. k.
felügyelő biz. tag.SZENTPÉTERY ANTAL s. k.
felügyelő biz. tag.

Az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár részvénytársaság felügyelő-bizottságának jelentése az ötödik rendes közgyűléshez.

Tisztelt közgyűlés!

Van szerencsénk az Arad-csanádi gazdasági takarékpénztár részvénytársaságnak 1894. évi mérlegére vonatkozólag a keresk. törvény 195. §-a és a társulati alapszabályok 83. §-a értelmében jelentésünket a következőkben terjeszteni elő.

A társulat vagyonkezelését, valamint a könyveléseket úgy az anyaintézetnél, valamint a fiókintézetnél az elmúlt évben többször tüzetesen megvizsgáltuk s ennek alapján jelenthetjük, hogy úgy az ügykezelést, valamint a könyvelést mindenkor rendben levőnek és úgy a keresk. törvény, mint az alapszabályok intézkedéseinek teljesen megfelelőeknek találtuk.

Jelentjük továbbá, hogy az igazgatóság részéről elénkbe terjesztett mérleget, továbbá a nyereség- és veszteség-számlát behatóan megvizsgáltuk, s az egyes könyvekkel összehasonlítottuk s úgy találtuk, hogy a kitüntetett eredmény, úgy az általunk 1894. évi december 31-én és következő napjain, az

1894. december 31-iki állapotokra vonatkozólag megejtett felvételekkel, valamint az egyes naplókval és könyvekkel teljesen megegyezik s a keresk. törvény ide vonatkozó intézkedéseinek tökéletesen megfelel.

Ezek után a választmány és igazgatóságnak a kitüntetett **70582 frt 03 kr.** tiszta nyeresmény felosztását tárgyzó és az évi jelentésben foglalt azon javaslatához, hogy ebből **25000 frt** a befizetett 500000 frt. alaptőke 5% kamatai fejében az 5-ik számú szelvények bevonása mellett kifizetessék, **900 frt** a felügyelő-bizottság díjazására fordíttassék, **44682 frt 06 kr.** pedig a tartalékalaphoz csatoltassék — hozzájárulunk és a t. közgyűlésnek elfogadásra ajánljuk.

Végre kérjük a tisztelt közgyűlést, hogy az 1894. évet illetőleg úgy az igazgatóság, valamint a felügyelő-bizottságnak a felmentvényt megadni sziveskedjék.

Kelt Aradon, 1895. évi január hó 31-én.

Az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár részvénytársaság felügyelő-bizottsága:

SZATHMÁRY JÁNOS s. k.
felügyelő biz. tag.Dr. DÁLNOKI NAGY LAJOS s. k.
felügyelő biz. elnök.SZENTPÉTERY ANTAL s. k.
felügyelő biz. tag.